

Párt zsidótlanító osztályának vezetője. A döntést Serényi utóda, Kelecsényi István közölte Rettmann Kurttal, Budapest és környéke zsidótlanító osztályának vezetőjével, a fővárosban folyó zsidóellenes kampányokban közvetlenül részt vevő pártkülönítmény vezetőjével.⁵⁶

A Hegyeshalomba – a „kölcsonadott” zsidók átadásának színhelyéül szolgáló határállomásra – való meneteltetések november 8-án kezdődtek (legalábbis hivatalosan; néhány túlbuzgó nyilas két nappal korábban kezdte a meneteltetést). Mindennap 2000 zsidót indítottak útnak. A Vörös Hadsereg Budapest felé történő előnyomulása után a zsidókat először sok szörnyűség és atrocitás közepette elvitték azokról a helyekről, ahol árkokat ástak, és különféle dunántúli tranzitközpontokba helyezték el őket: például Albertfalván, Budafokon és Püskösdfürdőn. A zsidók többségét ezekből a központokból, valamint közvetlenül Budapestről is, először Óbudára vitték az újlaki téglagyárban létesített táborba, mely Szentandrásy András parancsnoksága alatt állt.

A zsidókat két-három napig tartották a téglagyárban, olyan körülmények között, melyek a vidéki deportálásokat tetőpontján uralkodó állapotokra emlékeztettek. Ezeket tartották a téglaszáritó színekben (melyeknek nincsenek falaik, csak tetejük), és így sokan kényszerültek arra, hogy esőben is az udvaron tartózkodjanak. Nem kaptak semmi ennyivalót, és noha névlegesen a rendőrségre bízták a rend fenntartását, az igazi hatalmat gyakorló nyilasok gyakran elrabolták a zsidók értékeit, ruháit, takaróit és a náluk lévő mindennemű élelmiszert.⁵⁷

A téglagyárban uralkodó szörnyű állapotok következtében sok zsidó megbetegedett. Vajmi kevés reményük volt arra, hogy megfelelő orvosi kezelést vagy gyógyszereket kapjanak. Miután a zsidó közösség erőforrásai majdnem teljesen kimerültek, csak a Nemzetközi Vöröskereszt tudott némi segítséget adni néhány keresztény orvos nagylelkű közreműködésével, akik önként felajánlották szolgálataikat. Ezek az orvosok, köztük Ferenczy, Horváth Boldizsár és Verebély Tibor, naponta ellátogattak a téglagyári udvarokba, és ha lehetett, magukkal hozták az égetően szükséges gyógyszereket.

Az udvarokban érvényesülő szigorú őrizet ellenére több száz zsidót sikerült kiszabadítani innen. Sokuk „törvényesen” menekült meg a semleges államok közbenjárása révén: Raoul Wallenberg a svéd követség, Carl Lutz pedig a svájci képviselő nevében látogatott a téglagyárakba, hogy kihozza a gondjaikra bízottakat, és menleveleket osztogasson. Sok más zsidót vakmerő mentőakciók keretében csempészték ki a *haluc* ellenállás SS- vagy nyilas egyenruhába öltözött tagjai. Megint másokat úgy mentettek meg, hogy keresztény igazolványokat adtak nekik, gyakran rokonszenvező rendőrtisztek együtműködésével.